
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології

Ministry of Education of Ukraine
Sumy State University
Faculty of Foreign Philology
and Social Communications
Department of Journalism and Philology

XII

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

ДВАНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

JOURNALISM EDUCATION IN UKRINE: WORLD-PROFESSIONAL STANDARDS

THE XIIth INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

Суми, 8–9 червня 2016
Sumy, 8–9 June 2016

10. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова // Підручник. – Полтава : Довкілля. – К., 2008. – 712 с.

11. Серебрянська І. М. Концептосфера «нежива природа» в мові української прози другої половини ХХ століття: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : 10. 02. 01 / І. М. Серебрянська. – Х., 2010. – 237 с.

ГЛОСА ЯК ЖАНР ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Інна Гаврилюк,

к. н. із соц. комунік., доцент, СумДУ

Віолетта Самохіна,

студентка 3-го курсу СумДУ, ЖТ-31

Розглядаються жанрові аспекти глоси. Наголошується на тому, що на сьогодні глоса стає все більше популярним жанром, особливо це стосується соціальних мереж. З'ясовується, що глоса, незважаючи на те що контамінує в собі ознаки аналітичної та художньо-публіцистичної журналістики, є жанром останньої (художньо-публіцистичної, а саме сатиричної) групи.

Ключові слова: глоса, жанри, аналітичні жанри, художньо-публіцистичні жанри.

GLOSS AS A GENRE OF JOURNALISTIC DISCOURSE

Inna Havryliuk,

associate professor, Sumy State University

Violetta Samokhina,

3rd year student, ЖТ- 31

The genre aspects of the gloss are investigated. It is noted that today the gloss as a genre of journalistic discourse has become increasingly popular, especially it concerns the social networks. It turns out that gloss, despite the fact that it contaminates the features of analytical and artistic journalism, is the genre of the last one (artistic journalism, namely satirical).

Keywords: gloss, genres, analytical genres, artistic and journalistic genres.

Сучасна жанрова система публіцистики зазнає постійних змін – на арену входять одні жанри, інші стають менш популярними. З'явилися нові жанрово-форматні утворення, які потребують детального осмислення не лише в плані суттєвих ознак, типології тощо, а й у плані розуміння умов, що вплинули на їх появу. До такого модифікаційного типу можна віднести глосу.

У наш час глоса стає все більше популярним жанром. Особливо активно вона розвивається на такій медійній платформі, як соціальні мережі. Розвиток соціальних мереж спричинив трансформацію журналістики, а відтак трансформацію журналістських жанрів. Саме цей малоформатний жанр став «улюбленцем» мережевого медійного соціуму.

Розгляд жанрових аспектів глоси є не лише актуальним, а й відносно новим у теорії та практиці соціально-комунікаційних досліджень.

Жанр глоси майже не досліджений у теорії соціальних комунікацій. Окремі аспекти щодо особливостей цього жанру викладено у працях А. Колесниченка [2], Т. Ледедевої [3]. Досить ґрунтовно глосу досліджено у лінгвістичних студіях [4; 5].

Мета роботи – окреслити основні жанрові ознаки глоси.

Початково термін «глоса» трактувався як слово чи вираз, які були не зрозумілими (від гр. *glyssa* – мова). Як зазначає Лебедева, «глоса використовувалася до трактувань окремих місць Біблії, юридичних текстів. У XI–XIII ст. у Болонському університеті Італії виникла школа глосаторів. Примітки, які вони робили на полях текстів, що вивчали, також стали називатися глосами. Представники школи глосаторів систематизували роботу своїх попередників в єдиному зібранні глос (*Glossa ordinaria*)» [3]. Отже, основною функцією глоси початково було трактування, пояснення незрозумілих слів, моментів у текстах.

На сьогодні функція глоси майже не змінилася. С. Цапаєва зазначає: «... Як в Середні століття, так і зараз глоса являє собою, в першу чергу, різновид тексту, що пояснює» [6]. Проте, як бачимо, поняття глоси на сучасному етапі розвитку соціальних комунікацій стало дещо ширшим: вона пояснює не окремі моменти в текстах. Глоса – це вже тексти, в яких трактуються, коментуються значущі, актуальні події, факти тощо. Отже, основна функція глоси – коментувати.

Не з'ясованим залишається й жанровий статус глоси. Деякі медіадослідники відносять її до аналітичної жанрової групи й ідентифікують як різновид коментаря. Так, наприклад, А. Колесниченко визначає глосу як «короткий повчальний коментар іронічно-сатиричного характеру, що висміює побічний негативний бік новини за допомогою асоціацій, показових історій та ін.» [2]. На нашу думку, це пов'язано з тим, що глосу ототожнюють із реплікою – різновидом коментаря: «Синонімом до терміна глоса є репліка. Це латинський варіант вищезазначеної парадигми. Саме цей термін у радянській і пострадянській журналістиці використовувався найчастіше, проте як жанр – рідко» [3]. Проте у західній журналістиці, ідентифікуючи глосу як коментар, медіадослідники говорять про її своєрідну фейлетонну форму: «Короткий іронічний, саркастичний коментар, іронічне або полемічне зауваження в фейлетонній формі» [цит. за 5]. Глосу як жанр сатирично-публіцистичного дискурсу визначає німецький медіадослідник Йоахім Пьочке [1].

Говорячи про жанрові особливості глоси, медіазнавці виділяють такі її ознаки: «Автор глоси вихоплює побічний аспект новини і далі висміює його через асоціації, сцени та історії. Протиріччя доводиться до абсурду. Неважливі деталі збільшуються до максимуму, важливі, навпаки, стискаються до мінімуму. Автор руйнує табу, нападає на забобони, виступаючи в ролі наївного і одночасно повчаючого» [2]; «Комунікативна мета глоси полягає в оцінці, осміянні, критиці відображуваних явищ і подій. При цьому автор глоси виконує викривальну, критичну, а також розважально-естетичну функції. Позиція автора глоси передбачає статус інтелектуальної переваги, він дозволяє висловити оцінку, осуд, критику» [3]. Як бачимо, основною комунікативною ознакою розглядуваного нами жанру є авторська позиція, високий інтелектуальний рівень оповідача, сатиричний погляд на інформацію. Розглядаючи особливості функціонування глоси в радіопросторі, Т. Лебедева наголошує: «У глосі, на відміну від коментаря, використовується набагато більше засобів художньої виразності. Це і прості, і розгорнуті метафори, й анекдоти, і прислів'я та приказки. Образність стилю наближує глосу з документально-художніми жанрами. Звучать такі думки, що глоса у наш час посідає місце фейлетону, який не «прижився» на радіо. І дійсно, глоса за своїми ознаками дуже схожа на фейлетон: це й активна роль оповідача, і сатиричне загострення» [3]. Відтак можемо говорити, що глоса увібрала в себе ознаки аналітичної журналістики (коментаря) та художньо-публіцистичної (фейлетону). Проте вона все ж таки не належить до «чистої» коментаторської (аналітичної) журналістики, оскільки в ній посилена роль автора, а також іронічно-сатиричний підтекст, що потребує використання об-

разної стилізації висловленої думки. На думку В. Зюскінда, кожна глоса є коментарем, але не кожен коментар глосую [цит. за 5].

Отже, глоса, незважаючи на те що контамінує в собі ознаки аналітичної та художньо-публіцистичної журналістики, є жанром останньої (художньо-публіцистичної, а саме сатиричної) групи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Йоахим Пёчке. Glosse (сатирическое заострение) / Йоахим Пёчке // Жанры журналистики Германии и России : справочник / Науч. ред. : Йоахим Пёчке, Александр Станько. – Köln : Halem, 2010. – Р. 141–143.
2. Колесниченко А. В. Практическая журналистика : учеб. пособ. / А. В. Колесниченко. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2008. – 192 с.
3. Лебедева Т. Глосса выходит из тени / Т. Лебедева // Акценты. Новое в массовой коммуникации. – 2012. – Вып. 1–2. – С. 26–32.
4. Павлик В. І. Аргументована оцінка жанрової форми «глоса» / В. І. Павлик // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 5. – С. 429–432.
5. Рожкова Е. Н. Структурно-содержательная специфика реализации категории экспрессивности в глоссе как жанре немецкой прессы : автореф. диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Специальность 10.02.04 – германские языки [Электронный ресурс] / Е. Н. Рожкова. – Режим доступа : <http://pandia.ru/text/78/023/1559.php>
6. Цапаева С. Ю. Маргинальное глоссирование в средненижненемецком эпосе «Рейнке лис» (Росток, 1539 г.). Попытка классификации [Электронный ресурс] / С. Ю. Цапаева. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/marginalnoe-glossirovanie-srednenizhnenemetskom-zhivotnom-epose-reynke-lis-rostok-1539-g-popytka-klassifikatsii>.

УКРАЇНСЬКА ГУМОРИСТИЧНА ПЕРІОДИКА: СОЦІАЛЬНИЙ ЗАПИТ (НА МАТЕРІАЛАХ ГУМОРИСТИЧНОГО ЖУРНАЛУ «ПЕРЕЦЬ»)

Наталія Прокопенко,
викладач, аспірант, СумДУ

Подается анализ идейно-тематической специфики украинской юмористической периодики на примере материалов наиболее популярного украинского журнала «Перець».

Ключові слова: гумор, юмористичний дискурс, жанр, малі текстові форми, сатира, текст.

THE UKRAINIAN HUMOROUS PERIODICALS: SOCIAL DEMAND (ON MATERIALS OF THE COMIC MAGAZINE “PERETS”)

Nataliya Prokopenko,
lecturer, postgraduate student, Sumy state University

It's provides an analysis of the ideological and thematic specifics of the Ukrainian humorous periodicals on the example of materials of the most popular Ukrainian magazine «Perets».

Keywords: humor, humorous discourse, genre, small text form, satire, text.

Гумористична періодика відображає специфічні особливості тієї чи іншої епохи, будучи актуальною формою вираження суспільного і соціокультурного запи-